20.10.2025

Valtiovarainvaliokunnan verojaostolle

Vastinekuuleminen 21.10.2025

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi alkoholi- ja alkoholijuomaverosta annetun lain 4 §:n ja liitteen muuttamisesta (HE 95/2025 vp)

Valtiovarainvaliokunnan verojaosto on pyytänyt valtiovarainministeriöltä vastinetta seuraavilta tahoilta saamistaan hallituksen esitystä HE 95/2025 vp koskevista lausunnoista: sosiaali- ja terveysministeriö, Verohallinto, Tulli, Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto Valvira, Terveyden ja hyvinvoinnin laitos THL, Elinkeinoelämän keskusliitto EK, Panimo- ja virvoitusjuomateollisuusliitto, Kaupan liitto, Matkailu- ja ravintolapalvelut MaRa ry, Alko Oy, SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry sekä Ehkäisevä päihdetyö EHYT ry.

Veronkorotukset ja niiden kohdentuminen

Sosiaali- ja terveysministeriö, Valvira, THL, SOSTE ja EHYT kannattavat ehdotettuja veronkorotuksia. THL toteaa, että alkoholiverotuksen lievä kiristäminen on yhä hyvä tapa kasvattaa verokertymää ja samalla hillitä alkoholin kulutusta ja haittoja. THL, SOSTE ja EHYT katsovat kuitenkin, että korotuksen tulisi painottua niihin juomiin, joiden saatavuutta on viime vuosina laajennettu. Myös sosiaali- ja terveysministeriön mukaan tätä voisi harkita.

MaRa katsoo, että alkoholin veronkorotukset haittaavat kotimaista liiketoimintaa eikä niillä saavuteta tavoitteena olevaa verotulojen kasvua. Sen mukaan korotukset ohjaavat matkustajatuontiin ja verkkokauppaan ja siirtävät kulutusta pois anniskeluravintoloista. Kaupan liiton mukaan korotuksen kohdistuminen ehdotuksen mukaisesti esimerkiksi siidereihin ja mietoihin viineihin ei ohjaa kuluttajia miedoimpien juomien suuntaan. Siten Kaupan liitto esittää, että veronkorotukset kohdistettaisiin erityisesti alkoholipitoisuudeltaan väkeviin juomiin. Alko Oy esittää vaihtoehtoisena toteuttamistapana oluen sekä enintään 8-tilavuusprosenttisten viinien ja muiden käymisteitse valmistettujen alkoholijuomien veron korottamista.

Kuten esityksessä on todettu, hallitus sopi keväällä 2025 alkoholiveron korottamisesta yhtenä toimenpiteenä korvaamaan makeisten ja suklaan arvonlisäveron korottamatta jättämisestä seurannutta vajetta valtion verotuloihin. Korotuksen kohdistaminen viiniin ja muihin käymisteitse valmistettuihin juomiin, kuten siidereihin, on poliittinen linjaus, samoin kuin korotuksen kohdistuminen tasaisesti eri vahvuisiin juomiin. Valittu toteuttamistapa jakaisi korotuksen laajemmalle joukolle tuoteryhmiä ja näin pienentäisi tuoteryhmäkohtaista veronkorotusprosenttia tavoitteena olevan verotuottolisäyksen saavuttamiseksi.

Juomaryhmän kaikkein miedoimpien juomien eli yli 1,2- mutta enintään 2,8-tilvuusprosenttisten juomien alkoholiveroa ei ehdoteta korotettavaksi tässä esityksessä vaan virvoitusjuomaverotuksen uudistamista koskevassa esityksessä HE 123/2025 vp. Mainittujen miedoimpien alkoholijuomien tuoteryhmä on hyvin marginaalinen: sen osuus alkoholin verollisesta kulutuksesta on noin 0,001 prosenttia.

Alkoholiveron indeksointi

Sosiaali- ja terveysministeriö, Valvira, THL, SOSTE ja EHYT kannattavat alkoholiveron sitomista indeksiin verotuksen reaalisen tason ylläpitämiseksi hintojen muuttuessa. Valvira tuo esiin, että pysyvä indeksointi vähentää erillisten lainsäädäntömuutosten tarvetta, mikä taas yleisesti edistää valtionhallinnon tehokkuutta.

EK, Panimo- ja virvoitusjuomateollisuusliitto, Kaupan liitto sekä MaRa puolestaan vastustavat indeksointia. Lausunnoissa tuodaan esiin muun muassa se, että alkoholiverotus on jo nyt Suomessa EU:n jäsenvaltioista selvästi korkein, indeksointi ei huomioi naapurimaiden verotasoja ja että se voi johtaa yllättävään ja jyrkkään matkustajatuonnin nousuun. Panimo- ja virvoitusjuomateollisuusliitto toteaa, että haittaveroon kuuluu poliittinen harkinta, ei automaatio eikä Verohallinnon hallintopäätös. EK katsoo, ettei indeksointia koskeva ehdotus täytä perustuslain vaatimusta verosta säätämisestä lailla.

Kuten esityksestä ilmenee, vuosittaisen indeksitarkistuksen tarkoituksena on pitää alkoholiverotuksen reaalinen taso ennallaan. Verotasoja nostettaisiin tai laskettaisiin tai ne pysyisivät ennallaan sen mukaan, miten yhdenmukaistettu kuluttajahintaindeksi on muuttunut. Indeksitarkistuksissa ei siten olisi kyse alkoholiveron korotuksesta. Mahdolliset veronkorotukset perustuisivat jatkossakin erikseen tehtäviin poliittisiin päätöksiin. Indeksikorotuksen myötä veroero muihin maihin verrattuna kasvaa siinä tapauksessa, että niissä ei tehdä vähintään alkoholiverotuksen reaalisen tason ylläpitäviä veronkorotuksia.

Perustuslain 81 §:n 1 momentin mukaan valtion verosta säädetään lailla, joka sisältää säännökset verovelvollisuuden ja veron suuruuden perusteista sekä verovelvollisen oikeusturvasta. Kuten hallituksen esityksessä on tuotu esiin, Verohallinnolle annettavasta indeksitarkistusta koskevasta määräyksenantovaltuudesta säädettäisiin alkoholi- ja alkoholijuomaverosta annetussa laissa tarkkarajaisesti ja yksityiskohtaisesti. Verotasot tarkistettaisiin ja vahvistettaisiin toteutuneen inflaatiokehityksen perusteella. Laissa säädettäisiin siitä, mitä indeksiä inflaation mittarina käytettäisiin sekä miten indeksimuutos laskettaisiin. Verohallinnolle ei olisi indeksitarkistuksen tekemisessä ja verotasojen vahvistamisessa miltään osin harkintavaltaa. Kyse olisi teknisestä laskenta- ja vahvistusmenettelystä. Norminantovaltuuden ei edellä mainituilla perusteilla arvioida olevan ristiriidassa perustuslain 81 §:n kanssa.

Matkustajatuonti ja verkkokauppa

Elinkeinoelämä nostaa lausunnoissaan esiin, että alkoholiveron korotukset lisäisivät matkustajatuontia, ulkomailta tehtäviä verkko-ostoja ja niistä aiheutuvia verotulojen menetyksiä. Tulli katsoo, että alkoholijuomien veronkorotukset ovat tavallisesti lisänneet tuotteiden laillista verotonta matkustajatuontia sekä myös niiden laitonta tuontia. Myös Valvira toteaa lausunnossaan, että alkoholijuomien veronkorotukset voivat siirtää alkoholijuomien ostamista kotimaisista myyntikanavista matkustajatuontiin ja etämyyntiin, ja pitää kehityksen seurantaa erittäin tärkeänä oikeaaikaisen reagoinnin mahdollistamiseksi lainsäädännön ja viranomaisvalvonnan keinoin.

Kuten esityksessä on todettu, on mahdollista, että alkoholin matkustajatuonti ja verkko-ostaminen lisääntyisivät veromuutosten myötä, koska hintaerot muihin maihin kasvaisivat. Veromuutosten vaikutuksia alkoholin matkustajatuontiin ei kuitenkaan voida ennustaa tarkalla tasolla luotettavasti, mikä johtuu siitä, että sekä matkustajatuonnin että etämyynnin määrään vaikuttaa moni asia eikä alkoholiveron muutosten vaikutus ole ollut helposti eroteltavissa.

Veromuutosten vaikutusten arviointiin liittyy epävarmuuksia, sillä sekä alkoholin kotimaiseen kulutukseen että matkustajatuontiin ja verkko-ostamiseen ulkomailta vaikuttaa samanaikaisesti monia eri tekijöitä. Matkustajatuonnin muutoksiin vaikuttavat alkoholin kotimaisten hinta- ja saatavuusmuutosten ohella alkoholin hintakehitys Virossa ja muilla lähialueilla sekä ylipäätään matkustamisen määrän ja kustannusten kehitys. Virossa alkoholivero nousi 5 prosenttia vuoden 2025 alussa. Heinäkuun 2025 alkuun päätetty 5 prosentin korotus peruttiin, jottei rajakauppa (Latvian suuntaan) lisääntyisi. Vuonna 2026 alkoholiveroa korotetaan 10 prosenttia, ja vuosina 2027 ja 2028 sitä on päätetty nostaa 5 prosenttia. Ruotsissa alkoholiveroa on korotettu viimeksi vuonna 2024.

Kysymykseen matkustajatuonnin määrästä liittyy osaltaan myös eduskunnassa parhaillaan käsiteltävä alkoholilain etämyyntisääntelyä koskeva esitys HE 131/2025 vp. Sosiaali- ja terveysministeriö arvioi esityksessä, että todennäköisesti osa ulkomaille suuntautuvista uusista alkoholijuomien verkko-ostoista korvaisi aiemmin Suomesta ostettuja tai matkustajatuonnin kautta maahan tuotuja alkoholijuomia.

Alkoholijuomien matkustajatuontia on jo pitkään seurattu säännöllisesti toteutettavalla kyselytutkimuksella, jonka tulokset THL on julkaissut. Myös verkko-ostamista seurataan nykyisin samalla tutkimuksella. Kuten esityksessä on tuotu esiin, kyselytutkimuksen mukaan alkoholin matkustajatuonti on verollisen kulutuksen tapaan ollut laskussa pidemmällä aikavälillä tarkasteltuna. Koronapandemian aikana matkustajatuontimäärät laskivat voimakkaasti. Pandemian jälkeen ne lähtivät nousuun hyvin matalilta tasoilta, mutta eivät ole palautuneet pandemiaa edeltävälle tasolle, vaan ovat edelleen noin viidenneksen alempana. Verkko-ostot puolestaan kasvoivat pandemian aikana selvästi, minkä jälkeen ne laskivat, mutta nousivat taas vuonna 2024. THL:n julkaiseman alkoholin kulutusta koskevan ti-

lastoraportin (Tilastoraportti 29/2025) mukaan matkustajatuonnin ja verkko-ostamisen (eli tilastoimattoman kulutuksen) osuus alkoholin kokonaiskulutuksesta oli 13 prosenttia vuonna 2024. Tästä matkustajatuonnin osuus oli 85 prosenttia ja verkko-ostamisen noin 15 prosenttia.

Alkoholijuomien matkustajatuontia ja verkko-ostamista seurataan säännöllisesti toteutettavalla kyselytutkimuksella myös jatkossa.

Lainsäädäntöneuvos Pia Kivimies